

STANOVISKA

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

568. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ EVROPSKÉHO HOSPODÁŘSKÉHO A SOCIÁLNÍHO VÝBORU –
INTERACTIO, 23. 3. 2022–24. 3. 2022Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Opatření EU pro období po pandemii
COVID-19: lepší oživení pomocí sportu

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(2022/C 290/02)

Zpravodaj: **Pietro Vittorio BARBIERI**

Rozhodnutí plenárního shromáždění	23. 3. 2021
Právní základ	čl. 32 odst. 2 jednacího řádu stanovisko z vlastní iniciativy
Odpovědná sekce	Zaměstnanost, sociální věci, občanství
Přijato v sekci	7. 3. 2022
Přijato na plenárním zasedání	24. 3. 2022
Plenární zasedání č.	568
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	148/0/0

1. Závěry a doporučení

1.1. Po dlouhém období pandemie, která měla závažný dopad na všechny články řetězce sportu a zejména na sportovní kluby na místní úrovni a vedla k ukončení činnosti celé řady subjektů a zařízení, je nyní důležité zaujmout strategický přístup s cílem obnovit sportovní činnost a využít úlohu sportu a pohybové aktivity k budování odolnější a udržitelnější společnosti. Na toto rozhodnutí je třeba nahlížet v rámci rozsáhlejšího procesu hospodářského a sociálního oživení. Zároveň je nutné usilovat o vytyčení cílů ke zvýšení schopnosti odvětví sportu reagovat na krize, jimž stále častěji čelíme.

1.2. Sport a pohybová aktivita musí být zahrnuty do strategií hospodářského a sociálního rozvoje a musí být navázány širší meziodvětvové vazby, zejména s ochranou veřejného zdraví, vzděláváním a sociálním začleněním. Sport je prostředkem sociální, hospodářské a environmentální udržitelnosti. Podporuje hospodářský vzestup tím, že vytváří nové pracovní a podnikatelské příležitosti opírající se o sport. Bude rovněž důležité podpořit sociální dialog o dobrých životních podmínkách a o pohybové aktivitě na pracovišti. Do tohoto dialogu budou muset být zapojeni sociální partneři. Proto EHSV požaduje, aby byly vypracovány studie, které by doložily souvislost mezi provozováním sportu a obecně dobrými životními podmínkami pro občany.

1.3. Pokud jde o školu a různé fáze vzdělávání, je nutné učit dívky a chlapce vše, co se týká vyjadřování se tělem a pohybové aktivity, analogicky k tomu, jak se učí řešit úkoly, osvojovat si znalosti a dělat pokroky. Překoncipovat tělesnou výchovu ve školách tak, aby byla založená na hře, zábavě a víceoborovosti, znamená vytvořit jedinečný nástroj, který pomůže dosáhnout výsledků, přispěje k vnitřní pohodě a vzájemnému soužití a zejména přinese úspěch ve škole a podpoří zdravý způsob života. Znamená to rovněž uznat, že sport a pohybová aktivita mají stejnou hodnotu jako jiné činnosti, zejména v rámci vzdělávání mladé generace, přičemž je nutné věnovat zvláštní pozornost vnitrozemským oblastem a oblastem se zeměpisným znevýhodněním.

1.4. Lisabonská smlouva vtiskla sociální a hospodářské hodnotě sportu evropský rozměr. Po překonání mimořádné situace v oblasti zdraví je nutné, aby byly v evropské politice více zviditelňovány hodnoty, jimiž se sport a pohybová aktivita vyznačují, a aby jim byl dán stejný význam, jaký mají jiné evropské politiky. Nejde tedy jen o politiku soudržnosti, ale o skutečný proces posilování úlohy, tj. o vizi **opravdové změny v odvětví sportu**, díky níž bude podstatně více uznáván vliv sportu na zdraví osob a na kvalitu života.

1.5. Proto je třeba:

1.5.1. zahrnout do seznamu ukazatelů Eurostatu, pomocí nichž se měří materiální deprivace, také míru deprivace v oblasti sportu, tj. míru vyloučení z užívání nutného statku – práva na provozování sportu;

1.5.2. zpřístupnit pro odvětví sportu veškeré finanční prostředky EU vyčleněné na období 2021–2027, ať už v rámci přímého nebo nepřímého řízení, neboť sport a pohybová aktivita jsou chápány jako investice do dobrých životních podmínek jednotlivců i celých komunit;

1.5.3. zvýšit podíl, který je na sport a na meziodvětvovou spolupráci (včetně odvětví sportu) vyčleněn z celkového objemu finančních prostředků v rámci programu Erasmus+. Finanční prostředky by měly plynout nejen z fondů soudržnosti, ale také z prostředků na různé cíle v rámci fondu na podporu oživení, jelikož těch je na sport vyčleněných zatím velmi málo. Kromě toho by bylo žádoucí více přerozdělovat zdroje mezi výkonnostním profesionálním sportem a sociálně prospěšným sportem;

1.5.4. vypracovat plány na podporu odvětví sportu v případě krizí a mimořádných situací (hospodářských, sociálních a zdravotních), včetně plánů přípravy na ně, mj. na základě nutných administrativních zjednodušení, aby bylo možné odstranit značnou byrokracii zejména pro sportovní kluby na místní úrovni. Prvořadý význam má proto zejména podpora provozování sportu na místní úrovni, neboť tam sport funguje jako prostředek k začlenění osob se zdravotním postižením nebo zranitelných a ohrožených osob a k budování důležitých mezikulturních vztahů;

1.5.5. motivovat k podporování sítí aktivního občanství při plnění těchto cílů na místní úrovni, a to uzavíráním partnerství mezi veřejnou sférou a sítěmi a jejich společným koncipováním s cílem zavádět sociální inovace, přičemž je třeba využívat zkušeností se sdílenou správou a oběhovou subsidiaritou. Dále je třeba podporovat účast sociálních partnerů a organizací.

2. Obecné připomínky

2.1. V situaci, kdy nás probíhající pandemie neustále staví před nové výzvy a kdy se snažíme ochránit lidské životy a živobytí, nesmíme opomíjet skutečnost, že musíme učinit rozhodnutí, která ovlivní budoucnost sociálně-ekonomických systémů EU a životy evropských občanů.

2.2. Mimořádná situace v oblasti zdraví ukázala, že vzhledem k vícerozměrné povaze problémů, před nimiž stojíme, nelze dospět k takové úrovni odolnosti, která by byla s to plně ochránit sociálně-ekonomické systémy EU. Musí být přijata opatření k přizpůsobení naší společnosti krizím a změnám, přičemž je třeba prosazovat modely odolnosti založené na schopnosti předvídat krize a řešit je pomocí vhodných „nástrojů“.

2.3. Pandemie COVID-19 změnila hospodářské, sociální a zdravotní vyhlídky na nadcházející roky a s nimi se změnil i přístup ke strategiím rozvoje a soudržnosti. S ohledem na odhalené problémy a zkušenosti získané v důsledku pandemie COVID-19 se musíme rozhodnout, zda budeme pokračovat v tom, co jsme činili doposud, nebo zda změním a přizpůsobíme paradigma, které je základem politik v oblasti rozvoje a soudržnosti.

2.4. Krize COVID-19 sice těžce zasáhla celý svět sportu v celé Evropě, musíme ale vyzdvihnout, že s nejhoršími problémy a výzvami se muselo vyrovnat odvětví sportu na místní úrovni. Krize v oblasti sportu postihla zejména mladé lidi, a to tím, že omezila jejich „právo“ na provozování sportu a pohybových aktivit. Stejně tak pocítil dopady krize v oblasti zdraví celý sektor sportovních klubů a odvětví sportu, s důsledky, které budou mít vliv na jeho oživení i ve střednědobém horizontu.

3. Úloha sportu v procesech rozvoje a soudržnosti

3.1. Sport umožňuje občanské společnosti konstruktivně nasměrovat své schopnosti a obohacuje ji při tom o pozitivní hodnoty způsobem, který je jedinečný a mnohorozměrný a který přispívá k fyzické a duševní pohodě. Zmírňuje také sociální problémy, jelikož sdružuje kulturně rozmanité komunity. Sport je prostředkem sociální, hospodářské a environmentální udržitelnosti, za podmínek, které chce toto stanovisko určit. Přispívá k obnově a atraktivitě regionů a obcí a podporuje hospodářský vzestup tím, že umožňuje vytvářet nové pracovní a podnikatelské příležitosti opírající se o sport.

3.2. Pokud jde o hospodářský rozměr, může sport stimulovat vznik nových podnikatelských činností nebo podporu těch stávajících, a to na základě procesů sociálních a technologických inovací. Díky sportu lze vytvářet nové pracovní příležitosti, mj. prostřednictvím formálního a neformálního vzdělávání pro mladé lidi. Sport je také prostředkem k utužování zdraví a ke zdokonalování a zvyšování dovedností pracovníků, a jelikož je založen v prvé řadě na lidech, je účinným nástrojem k vytváření pracovních míst na místní úrovni.

3.3. Z hlediska sociálního rozměru se sport vyznačuje tím, že může oslovit širokou škálu sociálních skupin, překlenovat rozdíly, sdružovat místní komunity a zapojovat do života společnosti zranitelné a ohrožené sociální skupiny. Projekty v oblasti sportu navíc mohou přispívat k sociální obnově znevýhodněných oblastí, jako jsou předměstí nebo venkovské a vnitrozemské oblasti evropských regionů.

3.4. V souvislosti s environmentálním rozměrem je sport strategickým nástrojem k dosažení cílů vytyčených v reakci na výzvy spojené s bojem proti změně klimatu. Sportovní aktivity jsou nástrojem k podpoře udržitelné mobility a obnovy životního prostředí v městských oblastech v zájmu přizpůsobení se změně klimatu. Pokud bude sportovní infrastruktura přeměněna ve sportovní zařízení s téměř nulovou spotřebou energie⁽¹⁾ a při pořádání akcí bude zohledňován aspekt uhlíkové stopy, přispěje to k dosažení cílů environmentální udržitelnosti. Sportovní akce jsou v neposlední řadě vynikajícím nástrojem k šíření pozitivních informací o environmentální problematice.

3.5. I přesto, že je sport ve všech hlavních nadnárodních strategiích (Agenda 2030, politika soudržnosti na období 2021–2027, globální akční plán WHO pro pohybovou aktivitu na období 2018–2030) označován za prvořadý nástroj k dosažení cílů v oblasti rozvoje, udržitelnosti a soudržnosti, je zřejmé, že v řadě členských států není tento přístup doposud plně uplatňován a v mnoha případech je sportovní činnost zařazována pouze do kategorie zábavy a rekreace.

3.6. Krize způsobená pandemií COVID-19 by mohla omezit nebo znemožnit sportovní aktivity. Nebudou-li přijata konkrétní a „inovativní“ opatření, která by umožnila účinně řešit problémy a nalézt řešení, bude mít vzájemná spojitost, která je typická pro sociální a hospodářský rozměr těchto problémů, katastrofální dopady a povede k omezení některých činností, které jsou nezbytné k zaručení kvality života, dobrých životních podmínek a zdraví lidí. Tato situace nejenom ohrozí „přežití“ mnoha subjektů, spolků a podniků působících v oblasti sportu, ale povede rovněž ke vzniku sociálního problému souvisejícího s kvalitou života lidí a problému ekonomického spočívajícího v nedostatku zdroje příjmů pro ty, jimž tyto aktivity skýtají obživu. Hospodářské obtíže způsobené krizí budou mít rovněž za následek, že mnozí lidé nebudou schopni nést náklady na sportovní aktivity svých dětí nebo své vlastní sportovní aktivity, což bude mít negativní dopad na fyzickou pohodu a zdraví.

3.7. U zranitelných skupin obyvatelstva, jako jsou například osoby se zdravotním postižením, pak rizika spojená s „deprivací v oblasti sportu“ ještě více zhorší již tak kritickou situaci, která se v některých členských státech projevuje coby systémové omezení. Konkrétně v oblasti duševního zdraví byla kvůli pandemii značně omezena aktivní účast uživatelů, rodinných příslušníků, provozovatelů, občanů a sportovních klubů, pokud jde o specializované služby a specializovaná zařízení, a osoby s problémy v oblasti duševního zdraví tak byly připraveny o sport jako prostředek k navazování a udržování vztahů založených na solidaritě a umožňujících zabránit izolaci a odsunutí na okraj společnosti v důsledku této nemoci. Dobré životní podmínky celé společnosti se týkají všech, nejenom těch, kteří péči zajišťují a přijímají.

3.8. Vzhledem k výraznému omezení sociálních kontaktů, které mělo obzvláště velký dopad na děti a mládež, bude nutné obnovit možnosti k provozování sportu a pohybové aktivity a ke vzdělávání a odborné přípravě. Při tom by se měl klást důraz na bezpečnost sportovišť, aby byli děti a dospívající chráněni. Sport je oblastí, v níž se každodenně opětovně setkává velký počet dětí a mladých lidí s pedagogy, odborníky a trenéry. Toto prostředí patří z hlediska psychického a fyzického vývoje osob provozujících sport k těm nejcitlivějším a vyžaduje přijetí specifických opatření, aby tyto osoby mohly v podmínkách chráněného prostředí využívat všech výhod, které tyto aktivity mohou mít. Sport pro všechny nesmí znamenat sport za každou cenu.

3.9. Pravidelná pohybová aktivita má vliv i z hlediska aktivního stárnutí a může hrát klíčovou úlohu při zlepšování funkčních schopností a kvality života starších osob. Účinky fyzické aktivity se navíc ještě zvýší, pokud se starší osoby zároveň účastní sociálních a výrobních činností. Sport má tudíž preventivní funkci, pokud mají pracovníci odcházet do důchodu zdraví a ve formě.

⁽¹⁾ Návrh doporučení Rady o vzdělávání v zájmu environmentální udržitelnosti.

3.10. Rozvoj pohybových aktivit pro co největší počet občanů vyžaduje také sociální a společenské inovace, které by měly vycházet především od organizované občanské společnosti a sociálních partnerů. Zásadní význam má každodenní aktivita, úvahy nad časovými možnostmi pracovníků, studentů a žáků a schopnost naplánovat pro sport taková místa, kde by rodiče mohli vykonávat pohybové aktivity zároveň se svými dětmi, které doprovázejí. Díky pandemii jsme znovu objevili sportování pod širým nebem, což může podpořit inovativní trendy, jako jsou městské a venkovské sporty, aby znovu vznikala sportoviště a byla společně a flexibilně využívána. Potřeba sociálních inovací je obrovská a je třeba jí využít a inovace podporovat, aby bylo možné řešit problém, že většina občanů nemá dost času na to, aby se věnovala sportu, i kdyby si to přála.

3.11. Při přípravě kolektivních programů pro pracovníky i všechny občany by se měl klást důraz na úlohu místních soukromých zařízení (sportovních středisek), která mají odpovídající kapacity pro spolupráci s podniky a jinými strukturami (např. stacionáře pro osoby se zdravotním postižením) organizací občanské společnosti.

3.12. V této souvislosti má zásadní význam činnost občanské společnosti a všech sociálních partnerů, kteří mohou prostřednictvím stimulování občanské angažovanosti a s využitím sociálního dialogu podporovat strategie zaměřené na kvalitu života na pracovišti (mj. v rámci kolektivních smluv), navrhovat kampaně určené k motivování pracovníků ke členství ve fitness centrech nebo ve sportovních klubech, povzbuzovat pracovníky k provozování sportovní činnosti v jejich vlastním zájmu a zavést přestávky v práci určené k pohybové aktivitě. Měla by být vyzdvížena a posílena úloha zdravotnických pracovníků a učitelů pracujících s malými dětmi při zvyšování povědomí a při propagování sportovní činnosti s cílem vybudovat novou kulturu a také funkce pobídek k provozování sportu ze strany zaměstnavatelů.

3.13. Pokud jde o genderový rozměr, je jedním z pracovních plánů dalšího vzdělávání v oblasti rozdílů a zkoušení nových aktivit zcela jistě Evropská charta práv žen ve sportu⁽²⁾. Je rovněž třeba pokračovat v dialogu a spolupráci různých subjektů, a to zejména pokud jde o téma osvěty, neboť je již delší dobu patrný užší vztah mezi ženami a sdělovacími prostředky. Cílem je prosazovat mezi novináři zdvořilé a pečlivé vyjadřování a propagovat takový sport, jehož prioritou bude potírání všech forem násilí, diskriminace a ekonomické nerovnosti, a takovou kulturu pohybu, která bude neustále vstřícnější a bude vyhovovat všem ženám i mužům.

4. Sport v Agendě 2030

4.1. Sport je univerzálním jazykem, který spojuje jednotlivce, národy a kultury. Hodnotou sportu je univerzálnost a harmonie. Sport je důležitým nástrojem k podpoření toho, aby se naše společnost stala vnímavějším „prostředím“ zaměřeným na udržitelnost. Pomáhá dosáhnout cílů Agendy 2030 tím, že upevňuje zásady respektu, porozumění, začlenění a dialogu a přispívá k rozvoji a naplnění jednotlivců bez ohledu na věk, pohlaví, původ, přesvědčení a názory.

4.2. Navzdory jasné horizontální povaze sportu jakožto prostředku k podpoře uplatňování zásad uvedených v Agendě 2030 je zřejmé, že pro některé ze 17 cílů Agendy 2030 bude mít sport větší přínos než pro jiné.

4.3. Pravomoci EU v odvětví sportu jsou relativně nové a EU je získala teprve vstupem Lisabonské smlouvy v platnost. EU má odpovědnost za vypracování politik vycházejících z konkrétních poznatků, za prosazování spolupráce a za řízení iniciativ na podporu pohybové aktivity a sportu v Evropě. V období 2014–2020 byla v rámci programu Erasmus+⁽³⁾ poprvé vyčleněna zvláštní rozpočtová položka určená na podporu projektů a sítí v oblasti sportu. V období 2021–2027 budou opatření EU na podporu sportu zachována a posílena.

5. Sport a politika soudržnosti

5.1. EU usiluje o dosažení cílů větší spravedlnosti a přístupnosti při sportovních soutěžích a větší ochrany morální a fyzické integrity osob provozujících sport s přihlédnutím ke specifické povaze sportu. EU se zabývá zejména těmito třemi aspekty činnosti týkající se sportu: 1) společenská úloha sportu, 2) hospodářský rozměr sportu a 3) politický a právní rámec pro odvětví sportu. V těchto oblastech EU prosazuje jak opatření podporovaná přímo řízenými finančními nástroji, tak i využívání a doplňkovost možností, které nabízí politika soudržnosti.

⁽²⁾ Evropská charta práv žen ve sportu.

⁽³⁾ Erasmus+ – Performance.

5.2. Sport a pohybová aktivita ukázaly, že mohou oslovit širokou škálu sociálních skupin, překlenovat rozdíly, sdružovat místní komunity a zapojovat do života společnosti vyloučené sociální skupiny. Projekty v oblasti sportu navíc mohou přispívat k dosažení řady politických cílů: podporovat inovace, podílet se na obnově měst, podporovat rozvoj venkova a přispívat k domácím investicím v evropských regionech.

6. Sport a globální akční plán WHO pro pohybovou aktivitu na období 2018–2030

6.1. V globálním akčním plánu pro pohybovou aktivitu na období 2018–2030⁽⁴⁾ jsou vytyčeny strategické cíle, jichž má být dosaženo prostřednictvím politických opatření, aby se do roku 2030 snížil o 15 % obecný nedostatek pohybové aktivity u dospělých a dospívajících. V plánu se upozorňuje na potřebu meziodvětvového a komplexního přístupu a na důležitost investic do sociálních, kulturních, hospodářských, environmentálních, vzdělávacích a dalších politik s cílem prosazovat pohybovou aktivitu a přispět ke splnění celé řady cílů udržitelného rozvoje do roku 2030. Ve strategiích uskutečňování plánu by se měly zohlednit veškeré faktory, které určují a ovlivňují způsob života a jejichž účelem je přijmout účinná opatření k podpoře zdraví z meziodvětvového hlediska a s uplatněním integrovaného přístupu.

6.2. Prosazování pohybové aktivity je komplexní záležitostí, která vyžaduje, aby odvětví zdravotní péče, které má klíčový význam na úrovni členských států, hrálo výraznou vedoucí úlohu a přijímalo politická opatření. Nezbytná je ale také úzká součinnost s dalšími sektory, jako je vzdělávání, kultura, doprava, územní plánování a hospodářství. V zájmu zvýšení pohybové aktivity a odrazování od sedavého způsobu života je nutné řešit environmentální, sociální a individuální problémy spojené s nedostatečnou pohybovou aktivitou a přijmout účinná a udržitelná opatření v rámci spolupráce mezi různými sektory na celostátní, regionální a místní úrovni. Při tom je třeba uplatňovat meziodvětvový přístup, který umožňuje provádět opatření s cílem změnit nezdravé návyky, a to jak působením na individuální způsob života, tak vytvářením takových environmentálních a sociálních podmínek, jež mohou vést ke změně nesprávných návyků.

7. Od strategií k praxi

7.1. Navzdory tomu, že sport a pohybová aktivita mohou jednoznačně přispět k dosažení cílů rozvoje, udržitelnosti a soudržnosti, je zatím stále velmi obtížné zajistit, aby se iniciativy zaměřené na podporu a zhodnocení sportu mohly financovat z evropských prostředků a aby byl k těmto prostředkům přístup. Hlavní příčinou této situace je skutečnost, že sport není v nařízeních, která upravují politiku soudržnosti na období 2021–2027, výslovně uveden mezi oblastmi, do nichž se má investovat. Výslovné zmínění sportu v programech provádění politiky soudržnosti by nejen poskytlo jasný směr, kterým by tyto finanční prostředky na sport měly plynout, ale také by se tím zjednodušila práce orgánů spravujících fondy při pozitivním hodnocení projektů v oblasti „sportu a pohybové aktivity“.

7.2. V zájmu vyzdvihnutí strategického významu sportu pro provádění strategií v oblasti rozvoje a soudržnosti je v příloze analyzována spojitost mezi cíli Agendy 2030 a cíli politiky soudržnosti na období 2021–2027 a opatřeními, která by mohla být s přispěním sportu provedena.

V Bruselu dne 24. března 2022.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

⁽⁴⁾ Globální akční plán pro pohybovou aktivitu na období 2018–2030.